

Offprint

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VIII (2016), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Vedecké kolégium/Advisory board: Reimund BIERINGER (Leuven, B) – Georg BRAULIK OSB (Wien, A) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra, SK) – Massimo GRILLI (Roma, I) – Leslie HOPPE OFM (Chicago, USA)

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín, SK)
Zástupca šéfredaktora: Jozef JANČOVIČ (Bratislava, SK)
Redaktor pre recenzie: František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie, SK)
Výkonný redaktor: Martina KORYTIAOVÁ (Roma, I)

Redakčná rada /Editorial board: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Juraj FENÍK (Košice, SK) – Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok, SK) – Róbert JÁGER (Košice, SK) – Peter JUHÁS (Münster, D) – Branislav KLEUSKA (Ružomberok, SK) – Róbert LAPKO (Košice, SK) – Libor MAREK (Detroit, USA) – Jaroslav RINDOŠ (Bratislava, SK) – Milan SOVA (Bratislava, SK) – Jozef TIŇO (Bratislava, SK) – Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Dušan Rončák

Obálka: Martin Mičko

Na príprave publikácie sa podieľali Petr Chalupa, Jozef Hřebík, Gregor Geiger OFM, Štefan Macko, Zuzana Očkajáková a Lucilla Mária Tongel'ová SDR.

Príspevky v slovenčine, češtine a v angličtine (od zahraničných autorov), alebo knihy na recenziu prosíme poslať na adresu redakcie *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), redakcia@biblica.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe, podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word. Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený abstraktom a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine/češtine a angličtine, zoznamom bibliografie a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Upresňujúce podmienky pre prispievateľov sú dostupné www.biblica.sk.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 12/2016.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

Recenzie

CHRUPCALA, Daniel Leslaw: *Everyone Will See the Salvation of God. Studies in Lukan Theology*, Milano: Edizioni Terra Santa, 2015. 390 s. ISBN 978-88-6240-328-3.

Monografia Daniela Leslawa Chrupcalu *Everyone Will See the Salvation of God* je súborom autorových publikácií z rokov 1994 až 2013, sústredených najmä, ako aj jej názov napovedá, okolo témy univerzality spásy v Lukášovom diele. Na začiatku môžeme vidieť zoznam pôvodných štúdií, ktoré vyšli väčšinou v taliančine a pre ciele tohto diela boli pri preklade do angličtiny podľa potreby aktualizované.

Pred skúmaním samotnej teológie biblického textu je prirodzené pýtať sa na identitu jeho autora. Preto v prvej štúdii *Luke the Jew? Current Trajectories of Scholarship* je čitateľ vovedený do srdca takej základnej otázky, akou je identita autora tretieho evanjelia a Skutkov apoštolov, pričom spoznáva širokú škálu možných odpovedí. Autor uvádza problematiku jeho národnostnej a náboženskej identity. Ako protiváhu tradičného názoru o kresťanovi z pohanstva autor predstavuje rastúci trend názorov o jeho židovskom pôvode. Lukášov text, ktorý sa vyznačuje záujmom a dialógom so židovskými náboženskými inštitúciami a je v úzkej komunikácii so Starým zákonom, dáva silné impulzy k diskusii, ktorá neraz vedie aj k ambicióznym záverom. Autor realisticky hodnotí limity a slabé miesta odvážnych hypotéz a sám sa zrieka definitívnej konklúzie. Dôraz kladie na literárnu hodnotu Lukášovho textu v jeho evanjeliu a v Skutkoch apoštolov, ktorá je schopná aj dnes stimulovať odborníkov k živej diskusii o identite ich autora.

V nasledujúcej štúdii *Jesus Christ, Salvation and the Kingdom of God: For a Discussion on the Thematic Unity of Luke-Acts* sa autor pridáva k tým biblistom, ktorí zastávajú literárnu jednotu Lukášovho evanjelia a Skutkov apoštolov. Menuje pritom kristológiu, soteriológiu a náuku o Božom kráľovstve ako princípy tejto jednoty. V expozícii kľúčových textov jasne ukazuje, ako sú tieto témy u Lukáša úzko prepojené. Predstavením vzájomnej interakcie týchto tém autor ponúkol svojmu čitateľovi vynikajúci vhlád do Lukášovho teologického, literárneho i redakčného majstrovstva.

Ďalšia štúdia *Our Father Abraham and the Universal Promise of Salvation in the Lukan Writings* zaostruje na postavu Abraháma v Lukášovom diele a ukazuje jeho dôležitosť pre teologické odôvodnenie misie k pohanom ako dôsledku prísľubu daného tomuto prominentnému patriarchovi. Tú istú tému Lukáš rozvíja aj v spôsobe, ako cituje a interpretuje proroka Izaiáša, osobitne skrze jeho typickú metaforickú dvojicu *svetlo-tma*. Táto intertextualita je rozvinutá v štúdiu *The Lukan Story of Salvation as an Insight: Re-reading Isaiah in Luke-Acts*.

V príspevkoch *The Law and the Kingdom of God in the Soteriology of St Luke* a *Faith and Works in Luke: The Case of Circumcision* oživa téma klasických kontroverzií a doktrinálnych napätí v prvotnej Cirkvi s judaizmom tej doby. Pojednávajú totiž o vzťahu Zákona a Božieho kráľovstva, resp. o chápaní rítu obriezky v kontexte viery v Krista. Čitateľ je vedený do komplexnosti týchto otázok, a tak môže istým spôsobom zakúsiť bolesti, v ktorých sa rodil konsenzus v ortodoxii a ortopraxi prvotnej Cirkvi. Štúdie umožňujú pochopiť a patrične si vážiť Lukášov prínos pre riešenie týchto otázok.

Štúdia *'And the Lord turned': A Lukan Feature in the Itinerant Behaviour of Jesus* si všima Lukášovu osobitnú pozornosť voči Ježišovmu gestu „obrátania sa“ k niekomu. Používaním slovesa στρέφω, najmä v pasívnom aoristovom participiu, sa vymedzuje spomedzi ostatných synoptikov. Poukázaním na tento detail autor relativizuje presvedčenie niektorých o Lukášovom nezaujme o Ježišovu ľudskú stránku. Táto je v popredí aj v štúdiu *The Practice of Prayer by Jesus in the Lukan Teachings*, keďže modlitba ako jedinečný ľudský prejav oddanosti Bohu osobitne vyniká v Lukášovom portréte Ježiša. Autor nás prevedie textami, ktoré zobrazujú modliaceho sa Ježiša a odkrýva Lukášov úmysel inšpirovať kresťanskú modlitbu podľa jeho vzoru. Dôležitosť tejto témy je podčiarknutá tým, že na konci štúdie k nej autor pridáva rozsiahly zoznam bibliografie.

Veľmi špecifický problém je predmetom štúdie *The Finger of God (Luke 11:20) in Modern and Patristic Exegesis*. Výraz „Boží prst“ v Lk 11,20 je nazvaný *crux interpretum* a autor si prizve na pomoc okrem modernej aj patristickú exegézu. Príklad pekne ilustruje možnosť dopĺňania sa týchto dvoch exegetických svetov a ukazuje, že môžu prísť, i keď každý inou metódou, k tým istým záverom.

V poslednom príspevku *The Plan of God and the Announcement of the Kingdom in the Light of Acts 28:17-31* sa autor vracia k téme Božieho kráľovstva a Božieho plánu spásy. Vyjadruje presvedčenie, že pre pochopenie Lukášovho chápania termínu „(Božie) kráľovstvo“ je dôležité skúmať jeho obsah práve v Skutkoch apoštolov. Kľúčovým textom je Sk 28,17-31, ktorý opisuje Pavlovu misijnú činnosť v Ríme. Tento záver Lukášovho diela v sebe emblematicky spája témy ohlasovania Božieho kráľovstva, ohlasovania Krista a univerzálneho Božieho

plánu spásy, nosných tém Lukášovej teológie, a preto je štúdia k nemu vynikajúcim záverom i tejto autorovej monografie. Bodkou na jej konci sú praktické prehľadné tabuľky, ktoré rôznymi spôsobmi ukazujú štatistiku výskytu termínu βασιλεία u Lukáša a v Novom zákone.

Everyone Will See the Salvation of God je dielo, ktoré dokáže svojho čitateľa voviesť hlboko do rozsiahleho sveta exegézy Lukášových spisov a zároveň umožňuje nestratiť sa v ňom vďaka tematickej jednote štúdií. Ústredná téma univerzality spásy vystihuje jadro posolstva Lukášových spisov a naväzuje na seba ďalšie dôležité témy a aspekty Lukášovho diela, a tak ponúka uhol pohľadu, ktorý je veľmi efektívny pre jeho skúmanie. Na konci nájdeme rozsiahly zoznam bibliografie, ktorý hovorí o obrovskom záujme vedeckej diskusie o spisy autora tretieho evanjelia. Každý, kto má seriózny záujem o prehĺbenie poznania jeho spisov, nájde v tejto monografii nielen cenný poklad vedeckého skúmania, ale aj impulz do ďalšieho štúdia tohto originálneho novozákonného autora, akým Lukáš bezpochyby je.

Milan Tomaga
Pontificio Istituto Biblico
Via della Pilotta 25
00187 Roma
Italia

KOUAMÉ, Yao Adingra Justin: *Commencement d'un parcours. Une étude exégétique et théologique de Jn 3,1-21* (TG.T 216), Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana, 2015. 320 s. ISBN 978-88-7839-319-6.

This book is a revision of the author's doctoral dissertation, which he completed at the Pontifical Gregorian University under the guidance of Professors Mario Lopez Barrio and Jacek Oniszczyk.

Kouamé's research on Jn 3:1-21 focuses on the character of Nicodemus with the goal of determining his effective acceptance of faith in Jesus (p. 14). In the *status quaestionis* (p. 15-21), constitutive elements of Nicodemus' path are presented, followed by the main interpretations of the passage: the sacramental and Trinitarian reading, the explication that sees in Jn 3:1-21 a revelatory text, the soteriological interpretation and, lastly, the feminist interpretation. The author has chosen a multi-faceted methodological approach, offering synchronic and diachronic analyses, as well as the hermeneutics of the text, unfolded in nine chapters. In the hermeneutical part, the application of Jn 3:1-21 to the African

Contents

Treaties

Ian YOUNG

Manuscripts and Authors of the Psalms 123- 136

Alan Ján DELY

Typological Significance of Number Forty in Lucan Writings 137-159

Helena PANCZOVÁ

Verbal Aspect in Biblical Greek: A Concise Description of
the Grammatical Category with Its Equivalents in Slovak and
English 160-183

Notes

Blažej ŠTRBA

The Jordan Stopped Flowing in Josh 3:17 184-193

Abstracts and reviews 194-xxx

Communications and references xxx-xxx

Obsah

Štúdie

Ian YOUNG

Manuscripts and Authors of the Psalms 123-136

Alan Ján DELY

Typologický význam čísla štyridsať v Lukášových spisoch 137-159

Helena PANCZOVÁ

Slovesný vid v biblickej gréčtine: stručný opis gramatickej
kategórie a jej ekvivalenty v slovenčine a angličtine 160-183

Poznámky

Blažej ŠTRBA

Pozastavený Jordán v Joz 3,7 184-193

Abstrakty a recenzie 194-xxx

Správy a oznamy xxx-xxx